

DAGSORDEN 2021

IT-ARKITEKTURRÅDET

Dato: 29-09-2021 10:00

Sted: KL, lokale 2-01

'Rammearkitekturen er fundamentet for, at kommunerne anskaffer effektive digitale løsninger, der styrker den kommunale opgaveløsning og skaber sammenhæng på tværs. Det sker med borgeren i centrum og på et åbent marked.'

Vision for den fælleskommunale rammearkitektur, vedtaget af Kommunernes It-Arkitekturråd februar 2017.

1.	Siden sidst	3
1.1.	Siden sidst.....	3
2.	Drøftelsessager	4
2.1.	Delprogrammet Digitale fundamentet	4
2.2.	Proces, udfordringer og muligheder i forbindelse med næste version af rammeaftalen SKI 02.19	5
2.3.	Dialog med KL's direktion	6
2.4.	Temadrøftelse: Effektiv governance og anvendelse af klassifikationer ..	7
2.5.	Datastrategiske aspekter ved fælleskommunale AI-indsatser	9
2.6.	Dialog med Digitaliseringsstyrelsen om status vedrørende det fællesoffentlige arkitekturarbejde	12
3.	Eventuelt	14

1. Siden sidst

1.1. Siden sidst

DAG-2021-00057

2. Drøftelsessager

2.1. Delprogrammet Digitale fundamenter

SAG-2020-05145 Vibeke Normann

Baggrund

Kommunernes Digitaliseringsprogram 2021-2025 realiserer strategien "På forkant med fremtiden velfærd" fra 2019. Der indgår 6 delprogrammer i Kommunernes Digitaliseringsprogram, herunder 'Digitale fundamenter', hvor It-Arkitekturrådet er kommunal referencegruppe for arkitektursporet i delprogrammet.

Indstilling

Programledelsen indstiller, at It-Arkitekturrådet:

- drøfter og kvalificerer delprogrammets forslag til arkitekturaktiviteter til opstart i 2022
- tilslutter sig forslag til aktiviteter i 2022

Sagsfremstilling

I maj 2021 afholdt arkitektursporet i delprogrammet Digitale fundamenter en halvdags-workshop med repræsentanter for delprogrammets kommunale målgrupper, dvs. it-arkitekter, it-projektledere, digitaliseringskonsulenter m.fl. Der deltog i alt 14 personer fra 9 kommuner.

Formålet med workshoppen var at få belyst de kommunale behov i fht arbejdet med den fælleskommunale rammearkitektur nærmere, og at få input til programmet i form af konkrete forslag til aktiviteter og produkter, som kan understøtte målgrupperne i deres arbejde, specielt i forbindelse med anskaffelse og udvikling af it-systemer.

Arkitektgruppen har efterfølgende konsolideret materialet fra workshoppen og har på basis heraf udarbejdet et katalog med 15 konkrete, praksisnære forslag til aktiviteter eller produkter, som kan indgå i delprogrammets planlagte projekt 'Drejebog, metoder og værktøjer til understøttelse af kommunernes arkitekturstyring og it-anskaffelser'.

Forslagene fordeler sig således på arkitektursporets temaer:

Arkitekturstyring

1. Den gode historie om strategiske valgs positive og negative konsekvenser

2. Vejledning til håndtering af dataejerskab og dataansvar
3. Genkommunikation og evt. tilpasning af Aalborg Kommunes Screeningsværktøj
4. Kommunale arkitekturrapporter

Anskaffelser/kravstillelse

5. Afklar it-arkitekturkrav i Den gode it-anskaffelse
6. Omsætning af principper til krav og use cases
7. Metode til formulering af krav/use cases
8. Fælleskommunale kravbeskrivelser
9. Drejebog til anskaffelser
10. 10 skarpe til leverandøren
11. Støttesystem til informationsmodeller
12. 10 gode grunde til at tale med din it-arkitekt

Leverandørkontakt

13. Introduktion til rammearkitektur og infrastruktur, og øvrige arrangementer for leverandører og konsulenter
14. Databaseret overblik over kommunernes brug af fælles- og tværkommunale løsninger
15. Eksport af modeller til maskinlæsbare formater

Forslagene behandles efterfølgende i programstyregruppen den 8. oktober 2021.

Bilag:

Digitale fundamentet – Forslag til arkitekturindsatser i 2022.

Projektbeskrivelse: 'Drejebog, metoder og værktøjer til understøttelse af kommunernes praksis for arkitekturstyring og it-anskaffelser'

2.2. Proces, udfordringer og muligheder i forbindelse med næste version af rammeaftalen SKI 02.19

SAG-2020-05145 Vibeke Normann

Baggrund

Staten og Kommunernes Indkøbsservice (SKI) har i en årrække tilbudt rammeaftalen '02.19 Software as a Service-Cloud'.

På aftalen kan alle offentlige organisationer købe standard fagsystemer som software as a service (SaaS-applikationer). SaaS-applikationer er fuldt udviklede slutbrugerapplikationer, der leveres som en internet- eller anden databaseret service. De er karakteriseret ved at være "on-demand services" på abonnementslignende vilkår, hvor "hostingdelen" foregår hos leverandøren.

Servicen ejes, udvikles, vedligeholdes og driftes af leverandøren.
Den aktuelle version (3.0) er fra 2019 og skal afløses af en ny version i 2023.

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at It-Arkitekturrådet:

- Drøfter og kvalificerer udfordringer ved den aktuelle aftale, særligt i fht koblingen til den fælleskommunale rammearkitektur
- Drøfter og giver input til arkitekturkrav i den næste version af aftalen

Sagsfremstilling

I forbindelse med næste version af rammeaftalen SKI 02.19 SaaS (Software as a Service) gennemfører Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI) en række ekspertmøder med statslige, regionale og kommunale anvendere af aftalen samt med leverandører for at identificere dels udfordringer ved den aktuelle aftale og dels potentielle videreudviklingsmuligheder.

Som en del af processen med at indsamle kommunale erfaringer med den aktuelle aftale samt kommunale ønsker til den kommende aftale indgår en drøftelse med It-Arkitekturrådet.

Allan Schiellerup Bager, chefkonsulent i SKI, vil på mødet præsentere proces, tidsplan og kendte udfordringer vedrørende næste version af rammeaftalen.

Bilag: Overordnet tidsplan for SKI 2.19 version 4.0

2.3. Dialog med KL's direktion

SAG-2020-05145 Vibeke Normann

Baggrund

'Dialog med KL's direktion' er et fast punkt på It-Arkitekturrådets møder og har direktør Christian Harsløf som deltager.

Punktet har til formål at understøtte, at arkitekturdrøftelser og -anbefalinger og den generelle digitaliseringsdagsorden kommer tættere på KL's direktion

2.4. Temadrøftelse: Effektiv governance og anvendelse af klassifikationer

SAG-2021-04347 Jakob Eiby

Baggrund

Præcis og ensartet opmærkning af data med fælleskommunale forretningsbegreber øger værdien af kommunale data og letter udveksling af data mellem it-løsninger og myndigheder. Formålet med drøftelsen er at bidrage til forståelsen af værdien af klassifikationer og – med It-arkitekturrådets input – fremover sikre en effektiv governance og anvendelse af klassifikationer.

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at It-Arkitekturrådet:

- med udgangspunkt i spørgsmålene i sagsfremstillingen drøfter, hvordan man også fremover kan sikre en effektiv og realistisk governance og en hensigtsmæssig anvendelse af klassifikationer, herunder udvikling, udstilling og vedligehold

Sagsfremstilling

Fælles klassifikationer har flere businesscases og gevinster, blandt andre:

- Lettere udveksling af data mellem it-løsninger og myndigheder.
- Nemmere at skifte it-system eller -leverandør
- Højere datakvalitet i form af mere strukturerede registreringer
- Bedre ledelsesinformation og forretningsindsigt som følge deraf

Hvordan kan vi udvikle og bedre realisere gevinsterne fælleskommunalt?

Arbejdet med klassifikationer indebærer bl.a. udarbejdelse af klassifikationer, dokumentation, herunder modellering af klassifikationer, udstilling og vedligeholdelse af såvel metadata om klassifikationerne som klassifikationerne selv samt aftaler om og governance for både den mulige og tilladte anvendelse af klassifikationerne.

Udarbejdelse af klassifikationer

Fælles standarder for bl.a. begreber, informationer og klassifikationer udgør det forretningsmæssige grundlag for de it-systemer, der udvikles. Det kræver et dybt kendskab til det pågældende fagområde, hvorfor involvering af de relevante personer er afgørende for klassifikationens kvalitet og anvendelighed. En struktureret og metodisk fremgangsmåde sikrer en ensartet kvalitet i begrebsdannelsen. I det fælleskommunale arbejde har vi erfaringer fra KLE og FSIII med solid forankring af udarbejdelse af klassifikationer og stærke faglige miljøer til kvalitetssikring og videreudvikling. Udarbejdelse af

klassifikationer bør så vidt muligt også bygge på eksisterende såvel sektorielle (nationale, regionale og kommunale) som internationale klassifikationer og taksonomier med henblik på genbrug og sammenhæng.

Hvordan får vi overført de gode erfaringer fra etablerede redaktioner og faglige miljøer til den tidligere udvikling og modning af kommende klassifikationer? Og hvordan udnytter og genbruger vi bedst de klassifikationer, der er udarbejdet internationalt, nationalt, regionalt og kommunalt?

Dokumentation, herunder modellering, af klassifikationer

Klassifikationer skal dokumenteres og modelleres selvstændigt, så de kan genbruges i forskellige modeller iht. de fællesoffentlige regler for begrebs- og datamodellering. Afhængig af formål og omfang af klassifikationen kan den repræsenteres som UML-klasser og -instanser, enumerationer eller lister på en klassifikationstjeneste eller i et regneark. Dette har en betydning for vedligeholdelse, formidling og (gen)anvendelse af klassifikationen.

Hvordan sikrer vi bedst autoritativ vedligeholdelse, formidling og genanvendelse af klassifikationer gennem dokumentation og modellering deraf?

Udstilling og vedligeholdelse af metadata om klassifikationer

For at høste gevinsterne i arbejdet med klassifikationer er det afgørende, at der er udbredt viden om og forståelse for værdien i at bruge klassifikationer. Det kan sikres ved at synliggøre eksisterende offentlige klassifikationer, udvide samarbejdet omkring klassifikationer, sikre en nemmere adgang til de fælles klassifikationer. Til dette formål har KL og KOMBIT etableret et klassifikationskatalog og tilhørende proces- og governancemodellering for brugen deraf. Kataloget indeholder metadata om og links eksisterende klassifikationer og skal over tid gøre op med nogle af de barrierer der er for en kommune eller anden myndighed, der har udarbejdet og ønske at udbrede en klassifikation.

Hvordan synliggør vi bedre eksisterende klassifikationer og sikrer en nemmere adgang til klassifikationer på tværs af kommuner/andre myndigheder?

Udstilling og vedligeholdelse af klassifikationer

Udstilling og vedligeholdelse af klassifikationer i autoritative systemer betyder, at der er én standardiseret kilde til fælles klassifikationer samt en platform til administration og vedligeholdelse af (kommunens egne) klassifikationer, som det er tilfældet med Fælleskommunalt Klassifikationssystem. Sådanne systemer kræver governance for dataejere og -brugere og stiller ligeledes krav til den tekniske udstilling af data i forskellige formater.

Hvordan udnytter og udvikler vi den eksisterende fælles infrastruktur på en måde, der sikrer den rette udstilling af klassifikationsdata, og kan vi yderligere understøtte kommunernes behov for administration af klassifikationer?

Muligheder med og risici ved brug af klassifikationer

Når først man har etableret og udbredt fælles klassifikationer opstår der ofte nye behov og use cases, der på hver deres måde stiller nye krav til kvaliteten og styringen af klassifikationerne. Eksempler inkluderer profileringen af klassifikationer i lokale (kommunale) specialiseringer, lokale udfaldsrum på tværs af klassifikationer (sortimenter), brug af klassifikationer som nøgler mellem datasæt og til dataafgræsning ifm. bruger- og rettighedsstyring mv. Der bør desuden være særlig fokus på risici forbundet med at anvende eller profilere internationale klassifikationer, der er modtagelige over for mange forskelligartede krav og kan ændres af overnationale styringsmekanismer.

Hvordan sikrer vi, at mulighederne med og de løbende krav til anvendelsen af både nye og etablerede klassifikationer ikke kompromitterer de principper og den metodiske tilgang til vedligeholdelse af robuste klassifikationer?

2.5. Datastrategiske aspekter ved fælleskommunale AI-indsatser

SAG-2019-05894 Søren Frederik Bregenov-Beyer

Baggrund

Kunstig intelligens er en teknologi, der i stigende omfang bliver afprøvet og udbredt på de kommunale fagområder. Nogle kommuner har igangsat pilotprojekter og sideløbende bliver der opstartet signaturprojekter i kommuner og regioner med finansiering fra den fællesoffentlige investeringsfond. KL og KOMBIT har igangsat et arbejde som indledningsvist skal undersøge behov og muligheder for at iværksætte fælleskommunale tiltag, som kan understøtte kommunernes arbejde med kunstig intelligens

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at It-Arkitekturrådet:

- Drøfter om indsatser vedrørende anonymiserede træningsdata, udvidet samarbejde om datastandardisering og leverandørsamarbejde bør spilles ind i forhold til arbejdet med den fælleskommunale datastrategi.
- Med afsæt i AI-analysearbejdet giver input til det videre arbejde med handlingsplanen for datastrategien

Sagsfremstilling

Der pågår en række aktiviteter vedrørende kunstig intelligens i den offentlige sektor, som på forskellige måder har indflydelse på kommunernes arbejde. I en dansk kontekst er der lavet en national strategi for kunstig intelligens, som bl.a. indebærer, at der er etableret en investeringsfond, som finansierer signaturprojekter indenfor kunstig intelligens i kommuner. På EU-niveau forberedes en forordning for brugen af kunstig intelligens, som også vil få indflydelse på kommunernes arbejde med teknologien. Samtidig er flere kommuner interesserede i teknologien og overvejer at afprøve den i større eller mindre pilotprojekter. Derudover arbejdes der på en fælleskommunal datastrategi, som også tænkes at få væsentlig indflydelse på kommunernes arbejde med kunstig intelligens.

Kunstig intelligens vurderes at have et stort potentiale på de kommunale fagområder, og det er samtidig en relativt moden teknologi. Men det er også en teknologi, som stiller krav til specialist kompetencer i kommunerne, data og datakvalitet samt klarhed om lovgivning samt dataetik. KL og KOMBIT har taget initiativ til at igangsætte et forberedende arbejde som skal undersøge, hvordan en evt. fælleskommunal AI-indsats kan understøtte kommunernes arbejde med kunstig intelligens bedst muligt. Det forberedende arbejde er gennemført i forbindelse med Odense Kommunes signaturprojekt om målrettede beskæftigelsesindsatser, og det går ud på at undersøge, om der er grundlag for at etablere en fælleskommunal platform til afvikling af kunstig intelligens. I arbejdet har Odense Kommune samt syv andre kommuner deltaget, og de har bidraget med vigtig viden om kommunernes behov og ønsker til fælles indsatser i forhold til kunstig intelligens. I forlængelse af arbejdet har der været afholdt en strategisk dialog med kommunale topledere med henblik på at få et strategisk perspektiv på mulighederne.

- ./. Analysearbejdet er nu afsluttet og anbefalingerne er afleveret til styregruppen for projektet. Flere af anbefalingerne kan eventuelt tænkes ind i arbejdet med en ny fælleskommunal datastrategi, som forventes lanceret i den nærmeste fremtid. I slutrapporten sammenfattes de vigtigste analyseresultater og anbefalinger fra analysens to første faser, og der etableres et roadmap, der beskriver en række af de initiativer, som kommunerne, KL og KOMBIT kan arbejde videre med. Rapporten med anbefalinger er vedlagt som bilag. Nedenfor har sekretariatet uddybet hvilke elementer fra analysearbejdet som evt. kan indgå i arbejdet med datastrategien.

Rapporten indeholder i alt 14 initiativer, som kommunerne anbefales at arbejde videre med i de kommende år. Af de 14 initiativer er der særligt tre initiativer der kategoriseres som top initiativer, herunder:

- Fælles platform, *teknisk infrastruktur til udvikling og drift af AI-løsninger, lokale- som fælles på tværs af kommunerne*

- AI-kodebank, *AI-Kodebank giver alle kommuner adgang til en "byttebørs", hvor kommunerne kan dele og udveksle "datatomme" algoritmer med hinanden*
- Fælles AI-standardkomponenter, *AI-standardkomponenter giver kommunerne adgang til ensartede centralt blåstemplede AI-modeller, der understøtter nøje udvalgte standardopgaver*

Alle 3 initiativer er vigtige for at få værdi med brug af AI. Med initiativerne følger dog også at en række forudsætninger er på plads. Flere af de resterende 14 anbefalede initiativer i rapporten omhandler derfor også de forskellige forudsætninger, herunder aspekter omkring data, datakvalitet mv. Disse initiativer kan derfor med fordel direkte vurderes i relation til det igangværende arbejde med fastlæggelse af den fælleskommunale strategi for data. Udvalgte data-initiativer under målsætningen om "Adgang til data" i AI-rapporten omhandler:

Anonymiserede træningsdata

Initiativet skal understøtte behovet for at arbejde/at træne algoritmer med følsomme data lokalt eller på tværs af kommunerne. Det er et initiativ der imødekommer nogle af de problemstillinger, der er centrale i forhold til at få værdi med anvendelsen af data på tværs af fagområder. Digitaliseringsstyrelsen er i gang med at etablere en arbejdsgruppe til et arkitekturfagligt arbejde, der omhandler en fællesoffentlig tilgang til anonymisering, pseudonymisering og syntetisering af data. Det er et initiativ, vi fra KL finder positivt, og et initiativ der falder i tråd med AI-rapportens anbefaling vedr. fælles løsninger omkring anonymiserede træningsdata. Der kan være enkelte aspekter der kun er relevante i en AI-kontekst, men generelt vurderes fælles tilgange til anonymisering, pseudonymisering og syntetisering generelt at have værdi i et data-perspektiv. Såvel initiativet i AI-rapporten som det fællesoffentlige initiativ bør koordineres og samtænkes.

Udvidet samarbejde omkring datastandardisering

Initiativet peger på relevansen i at etablere et generelt og bredt tværkommunalt samarbejde ift. datastandardisering på model- og rådataniveau mhp. over tid at øge datakvaliteten og ensartetheden i datastrukturer på tværs af de kommunale opgave- og dataområder. Det er jo en problemstilling der allerede arbejdes med i regi af den fælleskommunale rammearkitektur samt det fællesoffentlige arkitektursamarbejde. Set i en AI-kontekst er der særlige forhold omkring dataegenskaber, herunder datakvalitet der bør belyses yderligere. Det er dog umiddelbart ikke meningsfyldt at udføre dette helt afskåret fra de øvrige standardiseringsindsatser og i den sammenhæng det metodearbejde, der vejleder i, hvordan myndighederne systematisk kan arbejde med kvaliteten af data. Allerede anerkendte og anvendte fællesoffentlige produkter som modelregler og vejledning om datakvalitet kan med fordel tilpasses til også at omfavne AI-relaterede behov.

Leverandørsamarbejde om standardisering af data

Leverandørsamarbejder ift. standardisering af data indebærer en grad af tværkommunal harmonisering af datakvalitet og databegreber i eksisterende fagsystemer. Initiativet lægger således op til analyser af variation og evt. strømlining af anvendelsen af systemernes data på tværs af kommuner. Metode o.l. jf. førnævnte initiativ om datastandardisering vil være en vigtig forudsætning her. Derudover omhandler initiativet et vigtigt aspekt, der handler

om at sikre fokus på leverandørinvolvering i forhold til standardiseringsprocesserne. Endvidere at standardiseringen tager afsæt i konkrete usecases, så standardiseringen er så fokuseret som muligt. Pointer der med fordel kan overvejes i relation til den tværgående data-strategiske indsats.

Bilag:

'Analyse af perspektiver i en Fælleskommunal AI-plattform' - Afrapportering Fase 3 - Anbefalinger og roadmap FINAL

2.6. Dialog med Digitaliseringsstyrelsen om status vedrørende det fællesoffentlige arkitekturarbejde

SAG-2021-01083 Line Laudrup

Baggrund

Den fællesoffentlige digitale arkitektur udarbejdes og vedligeholdes i et fællesoffentligt samarbejde i regi af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi og digitaliseringspagten.

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at It-Arkitekturrådet:

- tager generel status vedrørende det fællesoffentlige arkitektursamarbejde, herunder status vedrørende samtykkeprojektet til efterretning
- drøfter kommunale erfaringer med brug af anonymiserings- pseudonymiserings- og syntetiseringsteknikker i anvendelse af data

Sagsfremstilling

Digitaliseringsstyrelsen giver på mødet en mundtlig orientering om dels generel status vedrørende det fællesoffentlige arkitektursamarbejde, og dels status vedrørende samtykkeprojektet med særligt fokus på hvorledes kommunerne kan forberede sig i forhold til projektet.

Foruden den generelle status og status vedr. samtykkeprojektet ønsker Digitaliseringsstyrelsen en dialog med It-Arkitekturrådet om kommunale erfaringer, behov og perspektiver vedrørende brugen af anonymiserings- pseudonymiserings- og syntetiseringsteknikker.

Baggrunden for drøftelsen er, at Digitaliseringsstyrelsen har igangsat en afdækning af den eksisterende praksis for brugen af pseudonymisering- og anonymiseringsteknikker i forbindelse med udstilling og adgang til offentlige

data. I den forbindelse ønsker Digitaliseringsstyrelsen input til eksisterende praksis og barrierer samt, om der hos offentlige myndigheder er behov for, eller ønsker om, i højere grad at give adgang til anonyme data.

./.

Bilag:

Notat fra Digitaliseringsstyrelsen vedr. teknikker til at gøre persondata anonyme

3. Eventuelt